
Remissvar ”Konstnär oavsett villkor?” SOU 2018:23

Inledning

Folkets Hus och Parker bedriver en omfattande kulturverksamhet i hela landet. Den omfattar konstnärliga uttryck som film, teater, dans, musik, bildkonst och nycirkus. Genom medlemmarna och deras scener når riksorganisationen ut i hela landet med sin turnéverksamhet. Kulturarrangemang genomförs under hela året, inte minst under sommaren, då de flesta kulturinstitutioner har stängt. Folkets Hus och Parkers kulturverksamhet spelar en viktig roll när det gäller att uppnå de nationella kulturpolitiska målen att tillgängliggöra kulturen för alla.

Vad gäller produktionerna på scenkonstsidan samarbetar riksorganisationen framförallt med fria grupper. Kring framtagandet av konstutställningar sker samverkan med både offentliga institutioner och fristående konsthallar. Genom kulturverksamheten är Folkets Hus och Parker en viktig uppdragsgivare för de fria grupperna och de fria kulturorganisationerna.

Folkets Hus och Parker driver en unik digital direktsänd scenkonstverksamhet, bland annat i samarbete med Metropolitan-operan i New York, National Theatre i London, Bolsjojteatern i Moskva, Kungliga Operan i Stockholm och Göteborgs Symfoniker. Genom att visa föreställningar från dessa världsledande scenkonsthus på medlemmarnas och andras biografer ökar möjligheterna att tillgängliggöra kultur och nya målgrupper kan ta del av opera och balett. Att operaintresset har ökat i Sverige menar vi delvis är tack vare Folkets Hus och Parkers Live på bio-verksamhet.

Sedan fyra år tillbaka driver riksorganisationen ett arbete som fokuserar på att skapa nya Folkets Hus i socioekonomiskt utsatta områden, ett arbete som vi kallar Nya mötesplatser. Där skapar de boende sina egna kulturaktiviteter och blir viktiga arrangörer, som möjliggör att unga vuxna kan skapa och uppträda för en ung publik. Dessa nya mötesplatser med sina scener innebär att flera och nya målgrupper tar del av och deltar i kulturlivet.

Folkets Hus och Parker är generellt positivt inställd till utredningen ”Konstnär – oavsett villkor?”. Vi väljer här att kommentera de förslag som berör riksorganisationen och dess verksamhet.

9.3.4 Tillgänglighet till konstnärliga utbildningar

Folkets Hus och Parker delar utredningens analys vad gäller snedrekryteringen till de konstnärliga högskolorna. Det har varit känt alltför länge och högskoleverket har återkommande påtalat dessa brister. Det är tid att genomföra reella förändringar. Utredningens förslag om att flytta delar av sina utbildningar till socioekonomiskt utsatta områden ser riksorganisationen som en del av lösningen. Här spelar de Folkets Hus som ligger i dessa områden – både de som tillkommit genom arbetet inom Nya mötesplatser

och de sedan 1980-talet befintliga förortshusen – en viktig roll. De är självklara samarbetspartners för kommande högskolefilialer.

9.3.5 Konstnärliga produktionshus för ungdomar

Utredningens förslag om ett nytt statsbidrag för konstnärliga produktionshus för unga ligger i linje med Folkets Hus och Parkers satsning på Nya mötesplatser i socioekonomiskt utsatta områden. Regeringens tidigare satsningar "Kreativa platser" som drivs av Kulturrådet och "Konst händer" med ansvar hos Konstrådet har gett möjligheter för unga i områden med lågt valdeltagande att genom konst och kultur stärka sin delaktighet i demokratin. Våra medlemmar som fått del av dessa stöd har på olika sätt kunna driva utvecklingsprojekt som stärkt hela verksamheten. Riksorganisationens ambition med satsningen på nya medborgardrivna mötesplatser är att det ska leda till permanenta verksamheter, och för det krävs långsiktiga offentliga stöd. Det har sedan 1980-talet drivits en rad olika projekt riktade mot förorter och segregerade områden, men så fort pengarna tagit slut har verksamheterna upphört. Det är nog med tomteblöss. Folkets Hus och Parker menar att det krävs långsiktigt ansvarstagande från stat och kommuner för att på riktigt göra skillnad i utsatta områden. Folkets Hus och Parker ställer sig positiv till att införa statliga bidrag för produktionshus. Men vi vill betona att dessa stöd måste rikta sig till infrastrukturen, det vill säga att samlingslokaler och mötesplatser som utgör arenor för kulturproduktion av och för unga måste också kunna söka och få ta del av dessa stöd.

9.4.2 Digitaliseringens påverkan på konstnärernas yrkesutövande

Digitaliseringen ger nya positiva möjligheter för verksamma konstnärer, för arrangörer, kulturinstitutioner och för publiken. Samtidigt finns det både utmaningar och problem. Med de stora digitala plattformarna för musik och film skapas nya möjligheter att tillgängliggöra kultur till fler, samtidigt som ersättningen till upphovspersonerna krymper. När det kommer till scenkonst är exemplen än så länge ganska få. Folkets Hus och Parkers unika Live på bio-verksamhet startade redan år 2003 och har idag ett utbud med 70 evenemang/år, som når 120 000 besökare på över 200 biografer i landet.

Det är de stora internationella scenkonsthusen som levererar merparten av innehållet vi distribuerar. Av de svenska institutionerna är det i stort sett bara Kungliga Operan och Göteborgs Symfoniker som är årligen återkommande som leverantörer. Med ett offentligt stöd skulle många fler svenska scenkonstinstitutioner kunna sprida sina föreställningar till en större publik i högsta möjliga bild- och ljudkvalitet på stor bioduk. Att resa till Stockholm för att ta del av det stora kulturutbud som finns i huvudstaden är inte möjligt för alla. På samma sätt finns det högkvalitativ scenkonst på institutioner i hela landet som förtjänar att nå storstadspubliken. Med ett litet riskkapital skulle vi få se fler produktioner och direktsändningar från hela landet.

Vad gäller det redan befintliga utbudet från de internationella scenkonsthusen kan vi nu se tendenser till mättnad. Det beror dels på att det finns en begränsning hur många gånger man kan se till exempel *Carmen*. En annan orsak är att publikåldern från början är hög och att vi därför måste söka nya målgrupper som vill ta del av föreställningarna. Eftersom Folkets Hus och Parker aldrig tilldelats några offentliga medel för att driva denna satsning är finansieringen begränsad, vilket gör att marknadsföringen delvis blir lidande.

En möjlig väg att nå en ny, yngre målgrupp är satsningen "Scenkonst i skolan", som riksorganisationen har en väl utarbetad plan för, men där det saknas ekonomiska medel

för att förverkliga den. Målet är att skolelever i hela landet på dagtid i sin lokala biograf ska ta del av scenkonstrepriser, med handledning och konkret delaktighet från elevernas sida.

Folkets Hus och Parker ställer sig positiva till utredningens förslag om att ta fram en samlad strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen, samt tillföra 100 mkr. Vi menar att denna strategi och de medel som tillförs berörda myndigheter måste kunna användas för att stärka möjligheterna att utveckla den direktsända scenkonsten på landets biografier.

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

Den ideella kultursektorn har från början haft svårt att bli en del av strukturen för kultursamverkansmodellen. Förändringarna i förordningen för det statliga stödet som gjorts efter att modellen sjösattes har delvis stärkt möjligheterna för civilsamhället. Samtidigt är det svårt för de ideella aktörerna att organisera sig på regional nivå. Ideell kulturallians visade i rapporten "Hur mår de regionala kulturföreningarna?" (2017) att det är långt ifrån alla nationella ideella kulturorganisationer som, utöver de lokala föreningarna, har en regional nivå. Det är just detta som varit paraplyorganisationens utmaning vid bildandet av regionala ideella kulturallianser, vilkas syfte är att vara samrådspartners vid framtagandet av nya regionala kulturplaner.

Folkets Hus och Parker ställer sig positiva till utredningens förslag om att tillföra ytterligare 25 mkr, samt göra om förordningen för kultursamverkansmodellen till att bli "tillitsbaserad" och mindre reglerad. Samtidigt vill riksorganisationen se ett förtydligande av hur civilsamhällets organisationer på ett bättre sätt än idag ska kunna vara en del av modellen.

9.5.5 Konstbildningens betydelse

Efter att Riksutställningar lades ned är Folkets Hus och Parkers bildkonstproduktioner i princip de enda turnerande utställningarna som erbjuds. Verksamheten riktar sig främst till de egna medlemmarna, som kan ta del av 15 utställningar varje år som turnerar i hela landet. Efterfrågan på utställningar från andra aktörer, som till exempel kommuner, ökar. Med ökade medel skulle riksorganisationen kunna sprida och förmedla bildkonst till även andra än de egna medlemmarna.

Riksorganisationen bedriver sedan många decennier tillbaka en betydande konstbildande verksamhet i form av placering av konst och genom gestaltningsuppdrag. I samband med dessa verksamheter krävs ett genomtänkt konstbildande arbete vilket vi också kan erbjuda. Medlen som idag finns att söka genom Kulturrådet är knappa och behoven stora. Man ska också komma ihåg att dessa medel decimerades för ca 10 år sedan.

Folkets Hus och Parker ställer sig bakom utredningens förslag om att tillföra fem mkr till den ideella konstbildningen och konstförmedlingen.

Calle Nathanson
vd Folkets Hus och Parker